

FOCUS OP VROUWEN

Nieuwsbrief van het Vrouwenactienetwerk

EDITORIAAL

Dit maartnummer van Focus op Vrouwen staat in het teken van de Internationale Vrouwendag van 8 maart. De IV werd voor het eerst uitgeroepen door Clara Zetkin op de internationale vrouwenconferentie te Kopenhagen in 1910. De aanleiding hiervoor was de massale staking van de vrouwen uit de textiel- en kledingindustrie in de Verenigde Staten. Zij eisten een achturige werkdag, betere arbeidsomstandigheden en kiesrecht. Vooral de strijd voor algemeen kiesrecht stond aanvankelijk centraal in de daaropvolgende vrouwendagen en jaarlijkse demonstraties in een toenemend aantal landen.

Er kwam een einde aan de traditie van de IV met de Eerste Wereldoorlog, tot de feministische beweging van de jaren zestig de draad weer opnam. Sinds de jaren zeventig wordt 8 maart weer aangegrepen door talloze vrouwenbewegingen, actiegroepen en NGO's wereldwijd, om bepaalde aspecten van de vrouwenemancipatie en vrouwenrechten extra onder de aandacht te brengen.

Amnesty International Vlaanderen voert al jaren actie voor vrouwenrechten in het kader van de Stop Geweld Tegen Vrouwen-campagne en daarbuiten, en niet enkel op 8 maart. Amnesty International en Amnesty Vlaanderen gebruiken die belangrijke dag wel ieder jaar om een bepaalde problematiek extra in het daglicht te stellen. Dit jaar vragen we aandacht voor het lot van de vrouwen van Ciudad Juárez in Mexico. Het is niet de eerste keer, maar zoals jullie verder kunnen lezen, blijft het moorden aanhouden en laat een structurele aanpak door de Mexicaanse regering op zich wachten.

Dat de werkomstandigheden van vrouwen nog lang niet overal verbeterd zijn sinds de actie van de Noord-Amerikaanse vrouwen in 1910, blijkt uit onze briefschrijfactie voor huishoudbedienden in Indonesië. Zij zijn niet alleen geregeld het slachtoffer geweld, maar ook van economische uitbuiting.

Verkrachting als oorlogswapen is het onderwerp van een artikel over de toestand in Darfoer, waar het aantal verkrachtingen drastisch toeneemt telkens de vijandigheden in het aanslepende gewapend conflict opblazen.

Maar gelukkig is er ook wat goed nieuws. Een tijdje geleden lanceerde Amnesty International, Amnesty Vlaanderen inclusief, een ludieke actie om de slachtoffers van huiselijk geweld in Wit-Rusland een hart onder de riem te steken: de wereldwijde chocoladeketting. Die actie is een succes en loopt nog steeds: kijk op www.aivl.be

Aline Remael

INHOUD

DE INTERNATIONALE CHOCOLADEKETTING:
GOED NIEUWS P. 1

VERKRACHTINGEN ALS OORLOGSWAPEN
IN DARFOER P. 1

VROUWENDAG BELICHT AANHOUDEnde
MOORDEN IN CIUDAD JUÁREZ P. 2

SCHRIJFACTIE: INDONESIë P. 3

BOEKBESPREKING P. 4

AGENDA P. 4

DE INTERNATIONALE CHOCOLADEKETTING: GOED NIEUWS

In de vorige editie van de 'Focus op Vrouwen' kon u al een warme oproep lezen om slachtoffers van huiselijk geweld in Wit-Rusland te steunen. Jaarlijks worden er immers duizenden vrouwen mishandeld door hun partner. De overheid erkent het probleem wel, maar doet bitter weinig om iets aan de situatie te veranderen. Verschillende Wit-Russische NGO's proberen hulp te bieden aan deze vrouwen in nood maar worden regelmatig in hun werk gehinderd. Zo krijgen verschillende projecten rond huiselijk geweld rood licht of krijgen ze geen toegang tot financiële steun vanuit het buitenland omwille van de repressieve NGO-wetgeving. Amnesty International lanceerde een ludieke actie om de slachtoffers van huiselijk geweld in Wit-Rusland een hart onder de riem te steken: de wereldwijde chocoladeketting. Ook Amnesty Vlaanderen heeft haar steentje bijgedragen. En de actie werkt! Meer nog, ze werpt al haar eerste vruchten af. Op de website van een Wit-Russische NGO staat te lezen hoe ze wordt overspoeld met steunkaarten en chocolade uit de verschillende Amnesty-secties, waaronder ook de Belgische. Deze steun doet de slachtoffers van huiselijk geweld heel veel deugd en laat hen voelen dat ze er niet alleen voor staan.

Je kan je 'chocolaatje' nog altijd bijdragen aan deze actie. Op onze website (www.aivl.be) kan je terecht voor de praktische details en kan je het vertaalde goed nieuws-bericht van de Wit-Russische NGO eens bekijken.

Danielle Hennaert

VERKRACHTINGEN ALS OORLOGSWAPEN IN DARFOER

In een recent rapport klaagt Amnesty International het lot aan van duizenden Soedanese vrouwen die het slachtoffer werden van (groeps)verkrachtingen in Darfoer sinds het gewelddadige conflict er in 2003 uitbrak.

Amnesty International stelt dat het onmogelijk is om precies na te gaan hoeveel vrouwen het slachtoffer werden van verkrachting in Darfoer. Schattingen gaan uit van enkele duizenden. Amnesty kon tijdens een tiendaags bezoek aan drie vluchtelingenkampen in de grensstreek met Tsjaad, de getuigenissen opnemen van 250 verkrachte vrouwen. Velen onder hen waren het slachtoffer van groepsverkrachtingen en de meerderheid was slachtoffer van verkrachtingen door Janjawid-milities. De vrouwen in kwestie werden verkracht wanneer ze het vluchtelingenkamp hadden verlaten om hun dagdagelijkse taken uit te voeren. Net als in veel andere conflictgebieden wordt het verkrachten van vrouwen door de milities in Darfoer gebruikt als oorlogswapen.

Ondanks de omvang van de huidige wantoestanden in het gebied, worden de verkrachtingen weinig gemeld omwille van de schaamtegevoelens waarmee de meeste slachtoffers te kampen hebben. Bovendien kan slechts een beperkt aantal van hen op de nodige medische zorg rekenen aangezien heel veel humanitaire organisaties in de loop van de afgelopen jaren noodgedwongen het conflictgebied hebben verlaten.

Telkens de gevechten weer opblazen in dit aanhoudende conflict, stijgt ook het aantal verkrachtingen. In de loop van de maanden juli en augustus 2006, bijvoorbeeld, werd er in het vluchtelingenkamp "Kalma" een enorme stijging opgetekend van 4 tot meer dan 200 gevallen in 5 weken.

Ondanks de aanwezigheid van vredestroepen van de Afrikaanse Unie (Africa Union Mission in Sudan, AMIS) en de internationale aandacht voor het aanhoudende geweld in Darfoer, bleven verkrachtingen en ander geweld tegen meisjes en vrouwen in 2006 toenemen. Het is trouwens weinig waarschijnlijk dat dit in 2007 anders wordt, tenzij de druk op de autoriteiten verhoogt.

Annemie Van Uytven

VROUWENDAG BELICHT AANHOUDEnde MOORDEN IN CIUDAD JUAREZ

Ciudad Juárez, gelegen in de woestijn aan de grens met de Verenigde Staten, is de dichtstbevolkte stad in de Mexicaanse staat Chihuahua. Dit is vooral het gevolg van de aanwezigheid van maquiladoras, de grote fabrieken voor assemblage van exportproducten die vele Noord-Amerikaanse multinationals er sinds de jaren '70 vestigden. De bedrijven konden er immers profiteren van de goedkope Mexicaanse arbeid, hun belastingplicht minimaliseren en ontsnappen aan de Amerikaanse milieuwetgeving. De maquiladora-industrie, die na de intrede van de bepalingen van de NAFTA (North American Free Trade Agreement) een enorme groei kende, heeft een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op vele mensen uit verschillende delen van Mexico. Heel wat inwoners kwamen dus onder meer naar Ciudad Juárez als economische migranten en creëerden er hun eigen ruimte, in achtergestelde wijken geteisterd door armoede. Door haar grensligging vertoont de stad echter nog een aantal specifieke kenmerken. Ze is een vruchtbaar terrein voor drugshandelaars, wat geleid heeft tot hoge criminaliteitscijfers. Bovendien draagt ze het imago van 'sin city' door de groeiende economie van bars en bordelen.

Hoewel Juárez reeds sinds 1989 opgeschrikt wordt door vrouwenmoorden, namen deze exponentieel toe vanaf 1993. Omdat drugverkeer, seksindustrie en globalisering het sociale weefsel hebben aangetast, zijn vrouwen uitermate kwetsbaar. Volgens de regering gaat het hier louter om situationele moorden: incidenten gerelateerd aan drugs, bendes, overvallen en huiselijk geweld die men terugvindt in elke grote stad. Nochtans is er onmiskenbaar sprake

van seksuele seriemoorden. Jonge vrouwen worden ontvoerd, vastgehouden, misbruikt, op gruwelijke wijze verminkt en vermoord. Vele van de slachtoffers waren studenten of werkten voor een hongerloon in de maquiladoras, die de voorkeur geven aan vrouwelijke werknemers omdat zij gehoorzamer, volgzaam en goedkoper zouden zijn.

Net als overal ter wereld zijn ook in Juárez de genderrelaties onderhevig aan verandering, maar mede ten gevolge van de Spaanse, koloniale, katholieke erfenis vertoont Mexico nog veel kenmerken van een patriarchale samenleving. Mannen gaan uit werken en nemen deel aan het publieke leven. Respectabele vrouwen worden verondersteld thuis te blijven en maagd te blijven tot het huwelijk. Voor wie dergelijke dubbele standaarden hanteert, zijn vrouwen die uit werken gaan of seks hebben buiten het huwelijk een vanzelfsprekende prooi. Vrouwen in Juárez worden vermoord omwille van hun sociale positie én genderidentiteit.

In deze door mannen gedomineerde maatschappij waren vrouwen de eerste slachtoffers van de moorden, maar waren het ook vrouwen die als eersten in actie kwamen en aandacht vroegen voor de kwestie. Meestal ging het om de moeders van de slachtoffers en hun vrouwelijke medestanders. De actievoerende vrouwen werden echter zwaar onder druk gezet door de overheid, die aanvankelijk ontkennend reageerde en de schuld voor deze golf van moorden bij de slachtoffers zelf legde. Hun uitdagende kledij en hun aanwezigheid in bars zouden een uitnodiging vormen voor de moordenaars. Het feit dat de overheid de si-

tuatie aanvankelijk bagatelliseerde, versterkt het vermoeden dat zij niet enkel nalatig, maar ook medeplchtig is aan de moorden of op zijn minst betrokken bij een aanhoudende toedekking ervan. Onder het nauwlettend oog van de internationale gemeenschap hebben de autoriteiten hun houding enigszins gewijzigd. De Mexicaanse president Vicente Fox heeft zich er uiteindelijk persoonlijk mee gemoeid. Een federale procureur werd ter plaatse gestuurd om het optreden van politie en gerecht te coördineren, maar ook deze interventie heeft tot weinig vooruitgang geleid. In juli 2006 werd zelfs besloten de onderzoeken te staken, een beslissing die vraagtekens plaatst bij het engagement van President Fox om daadwerkelijk een einde te maken aan geweld tegen vrouwen in deze stad. Intussen gaat het moorden door en zijn de daders nog steeds niet gevat, maar ook de vrouwen gaan door. Zij hebben al lang bewezen dat ze meer zijn dan een groepje wanhopige moeders. Ze blijven hun stem verheffen en zetten hun strijd voor gerechtigheid verder.

Velen onder jullie zullen de problematiek van Ciudad Juárez al kennen en misschien hebben jullie er zelfs reeds actie rond gevoerd. Amnesty International besteedt immers al jaren de nodige aandacht aan het lot van de vrouwen uit deze stad.

Wie zich in de thematiek van de moorden in Ciudad Juárez verdiept, kan immers moeilijk onbewogen blijven. Ze grijpt je aan, kruipt onder je huid en laat je niet meer los. De wreedheid en het voortduren van de mensenrechtenschendingen en de maatschappelijke, economische en politieke factoren die eraan te grondslag liggen, maken het noodzakelijk om de strijd onverminderd voort te zetten. Daarom zag Amnesty België de internationale vrouwen- dag op 8 maart als de uitgelezen kans om deze vrouwen een hart onder de riem te steken en de wereld eraan te herinneren dat er dringend een wat gedaan moet worden aan de wantoestanden in Ciudad Juárez

Anke Van Vossolle

HUISHOUBEDIENDEN IN INDONESIË: SLACHTOFFER VAN UITBUITING EN GEWELD

Huishoudbedienden in Indonesië zijn, in hun werkomgeving, bijzonder kwetsbaar voor schendingen van de mensenrechten. Zij zijn regelmatig het slachtoffer van economische uitbuiting, of psychisch, fysisch of seksueel geweld; bij sommigen zelfs met de dood als gevolg.

De meerderheid van de huishoudbedienden in Indonesië zijn vrouwen en meisjes, sommigen niet ouder dan twaalf of dertien jaar. Zij zijn vaak het slachtoffer van geweld en uitbuiting omdat de wettelijke bescherming heel gebrekkig is en omdat ze een bijzonder lage status bekleden in de maatschappij. Hun kwetsbaarheid wordt nog vergroot doordat zij afgezonderd wonen van familie en vrienden en omdat privé-woningen niet beschouwd worden als arbeidsplaatsen en dus ook niet onderworpen zijn aan de arbeidswetgeving.

Amnesty International noteerde tijdens de maanden februari en maart 2006 verschillende getuigenissen van huishoudbedienden die seksueel geïntimideerd of verkracht waren door hun werkgevers. Veel huishoudpersoneel moet inwonen, maar heeft geen eigen slaapkamer ofwel heeft de slaapkamer geen deur of slot. Sommigen onder hen getuigden dat zij het slachtoffer geweest waren van lichamelijk geweld, zoals het krijgen van slagen met een stok, bezem of ijzeren staaf.

Deze groep wordt bovendien ook gemakkelijk het slachtoffer van mensenhandel en dwangarbeid. Dit is onder meer te wijten aan hun afzondering en het volledige gebrek aan inzicht dat de overheid heeft in het aantal huishoudbedienden werkzaam in Indonesië. Het werk van huishoudbedienden wordt er momenteel niet beschermd door enige arbeidswetgeving die het aantal werkuren, de rustpauzes en minimumlo-

nen vastlegt. Velen werken gemiddeld zeventig uren per week, hebben geen vrije dag en krijgen nooit vakantie.

Vele bedienden getuigden aan Amnesty International dat hun werkgever hen soms niet betaalde, of vaker nog, dat zij een lager loon uitbetaald kregen dan oorspronkelijk overeengekomen was. De lonen van huishoudbedienden liggen meestal beduidend lager dan de wettelijk bepaalde minimumlonen van andere arbeiders.

In 2006 diende het Ministerie van Arbeid een wetsvoorstel in om ook de rechten van huishoudbedienden wettelijk vast te leggen. Dit wetsvoorstel geeft hun echter nog altijd niet de wettelijke bescherming die andere arbeiders reeds genieten en het zou helemaal niet voldoen aan de Internationale standaarden betreffende de fundamentele rechten van elke arbeider. Amnesty International beschouwt dit als een bewijs van de discriminerende houding die er in het land heerst ten opzichte van huishoudbedienden.

Huishoudbedienden zijn bovendien zeer terughoudend om geweld of economische uitbuiting te melden aan officiële instanties. Zij proberen

om hun lot te verdragen en hun werkgever niet te beschuldigen omdat zij bang zijn om zowel hun werk als hun inkomen te verliezen. Zij weten meestal niet tot wie zij zich moeten richten om klacht in te dienen of worden hierin belemmerd door de beperking van hun bewegingsvrijheid of zelfs opsluiting door hun werkgever. Amnesty International vraagt aandacht voor de toestand van de Indonesische huishoudbedienden en voor een betere bescherming van hun rechten als mens en als arbeider door aangepaste (arbeids)wetgeving.

Hilda Swinnen

Minister for Manpower and Transmigration

Ir Erman Suparno

Jl. Jenderal Gatot Subrato KAV.No.51

Jakarta Selatan 12950

Indonesia

(Plaats en datum)

Dear Mr Suparno,

I am writing to express my concern about the situation of domestic workers in Indonesia. Large numbers of domestic workers in Indonesia -the majority of whom are women and girls - are highly vulnerable to human rights abuses, and are often subjected to serious exploitation and physical, psychological and sexual violence.

Many domestic workers are forced to work exploitative hours and are not allowed sufficient rest. They have no minimum wage protection and their employers sometimes withhold their wages or do not pay them at all. In numerous cases domestic workers are not allowed to leave the house of their employer or to socialise with others.

Furthermore, domestic workers are highly vulnerable to abuse and violence. Numerous domestic workers have been raped, sexually harassed or even murdered by their employer. That they are so vulnerable to abuse and violence is due to the fact that their work has not been legally recognized and remains unprotected under Indonesian law up to this time.

I urge you to amend the current draft legislation to include provisions relating to reasonable limitations of working hours, a clearly defined weekly rest, leave periods, minimum wages and payment of wages. I further urge you to take the necessary steps to create effective monitoring mechanisms for the overseeing of the working conditions and treatment of domestic workers, in order to prevent further exploitation and violence.

Domestic workers have rights as workers and as human beings. Assertive action is required on the part of your government to end the abuse, discrimination, exploitation and violence to which they are subjected.

Many thanks for your attention.

Yours sincerely,

(Naam, adres en handtekening)

> Luchtposttarief: € 0,84 (plus etiket 'a priori')

DRAKENSLIPPERS

Rosalind Penfold, 2006, H&W.

Danielle Hennaert

Eén van de grote thema's binnen de STOP Geweld Tegen Vrouwen campagne van Amnesty International is huiselijk geweld. Het boek *drakenslippers* sluit hier naadloos en op een originele manier bij aan. "Drakenslippers" is immers geen doorsnee roman, maar een waar gebeurd beeldverhaal dat het leven van de auteur met een gewelddadige man op een aangrijpende wijze illustreert.

Rosalind Penfold is een energieke vrouw met een bloeiende carrière. Het enige wat ontbreekt is de man van haar leven. Wanneer Rosalind Brian ontmoet is ze totaal overrompeld. Brian is onweerstaanbaar romantisch en uitbundig en de vader van vier kinderen. Maar al snel verandert de situatie. Brian blijkt niet de prins op het witte paard te zijn. Aanvankelijk negeert Rosalind zijn eerste schampere opmerkingen en subtiële machtsspelletjes, maar gaandeweg geraakt ze verzeild in een kluwen van verbaal, emotioneel, seksueel en lichamelijk geweld. Haar ontkenning en schaamte zorgen ervoor dat ze jarenlang gevangen blijft in deze situatie, maar uiteindelijk vindt ze, met behulp van haar tekeningen, de kracht om voor zichzelf op te komen en haar weg naar het geluk terug te vinden.

De tekeningen in "Drakenslippers" en het verhaal dat ze vertellen, zijn van Rosalind, maar de patronen van huiselijk geweld die ze weergeven zijn helaas hetzelfde voor al wie er mee te maken krijgt. Rosalind geeft met haar stripverhaal een stem aan de talloze vrouwen die we nooit horen. Wereldwijd wordt immers één vrouw op drie ooit het slachtoffer van huiselijk

geweld. Een confronterend voorbeeld hiervan is de laatste pagina van het boek: verschillende slachtoffers hebben hier getekend met het pseudoniem van de schrijfster 'Rosalind Penfold'.

Vrouwen in vergelijkbare omstandigheden zeggen: 'als je het niet zelf hebt meegemaakt, kun je het niet begrijpen'. Het beeldverhaal van Rosalind laat het je echter meemaken. Verontrustend en overtuigend toont het de destructieve kracht van huiselijk geweld, waar nog steeds veel te veel gezinnen mee te maken hebben.

Voor een voorsmaakje van het boek kan je terecht op: www.dragenslippers.com waar je enkele fragmenten kunt bekijken.

STEUN VROUWENRECHTEN

Amnesty International is een onafhankelijke en onpartijdige organisatie die de naleving van alle mensenrechten nastreeft. Zij doet onderzoek naar en voert actie tegen ernstige mensenrechtenschendingen.

Ondanks het feit dat vrouwen een onmisbare rol vervullen in de maatschappij zijn zij bijzonder kwetsbaar en vallen zij dagdagelijks ten prooi aan wereldwijd partnergeweld, worden zij als wapen gebruikt in oorlogen, zijn zij structurele slachtoffers van armoede en worden zij vaak uitgesloten van onderwijs en medische zorgen.

Omdat Amnesty International aandacht en respect wil vragen voor vrouwenrechten, werd een **Vrouwenactienetwerk** opgericht. Dit netwerk wil uitgroeien tot een slagvaardige tak binnen Amnesty International. Daaraan kan ook jij ongetwijfeld jouw steentje bijdragen.

Deelnemen aan de klassieke schrijfacties is één van de manieren waarop je het Vrouwenactienetwerk kan **steunen**.

Je kan je ook gratis abonneren op de nieuwsbrief of je kan je aanmelden als vrijwilliger/lid van het actienetwerk.

Wij blijven daarnaast ook op zoek naar interessante plaatsen waar folders en nieuwsbrieven van het Vrouwenactienetwerk verspreid en tentoongesteld kunnen worden en naar mensen die hierbij willen helpen.

AGENDA

ACTIE INTERNATIONALE VROUWENDAG

Je kon het in deze editie al lezen en je vond de kaartjes ook al ingesloten bij deze "Focus op Vrouwen": Amnesty België wil tijdens de **Internationale Vrouwendag** aandacht vragen voor de problematiek van vrouwenmoorden in **Ciudad Juárez (Mexico)**. Laat je stem horen en kom mee actie voeren!

Wanneer? Donderdag 8 maart 2007 om 17u30

Waar? Aan de Mexicaanse Ambassade te Brussel (Rooseveltplaan 94, 1050 Elsene)

Voor meer informatie: www.aivl.be

FILMAVOND AMNESTY INTERNATIONAL LEUVEN

Op 14 maart organiseert Amnesty International Leuven een filmavond met de bekroonde Zweedse film 'Lilja 4-Ever' (2003).

Wanneer? Woensdag 14 maart 2007 om 20u.

Waar? Mgr. Sencie Instituut (Erasmusplein, achter bibliotheek Ladeuzeplein)

Inkom? 3 euro voor studenten, 5 euro voor niet-studenten

COLOFON

Redactie:

Annemie Van Uytven (eindredacteur), Danielle Hennaert, Aline Remael, Hilda Swinnen, Anke Van Vosselo

Verantwoordelijke Uitgever:

Jan Brocatus
Kerkstraat 156, 2060 Antwerpen

Vormgeving:

Ann Blockmans / Danny Wyts
Nancy Dyckmans

Redactieadres:

Amnesty International Vlaanderen
Kerkstraat 156, 2060 Antwerpen

Tel: 03 271 16 16

Fax: 03 235 78 12

E-mail: annemie_vanuytven@hotmail.com

Internet: www.amnesty.be

Giften: 000-0000082-82

Focus op Vrouwen is de driemaandelijkse nieuwsbrief van het Vrouwenactienetwerk. De ingenomen standpunten vertegenwoordigen niet noodzakelijk de standpunten van Amnesty International.

Wil je de *Focus op Vrouwen* gratis ontvangen? Contacteer dan Kris Laurijssen op het algemeen telefoonnummer of mail jouw volledig thuisadres naar krisl@aivl.be.

Indien je graag een elektronische link naar de Focus in jouw inbox ontvangt, stuur dan een bericht naar krisl@aivl.be met de vermelding "Focus per mail".